

LBRIS

We know
books

LIVIU REBREANU

Adam și Eva

CUPRINS

ÎNCEPUTUL / 5

Capitolul I
NAVAMALIKA / 25

Capitolul II
ISIT / 60

Capitolul III
HAMMA / 94

Capitolul IV
SERVILIA / 132

Capitolul V
MARIA / 169

Capitolul VI
YVONNE / 204

Capitolul VII
ILEANA / 243

SFÂRȘITUL / 279

Odaia era albă ca un culcuș de fecioară. Apusul își filtra agonia prin două ferestre înalte, schițând pe parchet două romburi de lumină portocalie, care cuprindeau picioarele patului într-o îmbrățișare tremurătoare.

Un miros straniu de albeață respirau pereții proaspăt văruiți și se cernea în unde subțiri pe măsuța cu trei scaune dintre ferestre, pe soba de teracotă din colț, pe noptiera de la căpătâiul patului și chiar pe jilțul de paie în care veghea sora de caritate Dafina, îmbrăcată în șorț alb, cu bonetă albă pe creștet și cu o cruciuliță roșie între sâni plini de sănătate. Din unghere răsăreau umbre sfi-oase, cenușii, înaintau domol și apoi, brusc, se stingeau, speriate parcă de tăcerea deasă ce căptușea odaia și înghițea tic-tacul grav al pendulei atârnată deasupra calendarului, pe fâșia de zid dintre cele două geamuri.

Dafina ședea neclintită, cu mâinile în poală pe ziarul împăturit frumos, privind la bolnavul care zăcea cu brațele întinse peste învelitoarea albă, capul înfășurat într-un pansament alb din care i se vedea numai fața de ceară, vrâstată cu trei linii negre paralele — sprâncenele, genele și mustățile. Pleoapele-i închise păreau niște pete violete, iar buzele cărnoase erau atât de palide că de-abia li se deosebeau marginile. În ochii surorii de caritate mocnea înduioșare și nedumerire. Compătimea pe bietul bolnav cu toată pasiunea, mai ales de când descoperise că e victima unei drame amoroase. Era foarte blândă și tot atât de sentimentală.

Cârlionții aurii răzvrățiți îi alintau obrații rumeni, și ochii ei leneși, albaștri, pâl pâiau în lacrimi. Colega pe care

URBIS | We know
best

a schimbat-o azi dimineată i-a șoptit în grabă că pacientul e un profesor mare, că a fost împușcat de un muscal gelos, că l-au adus aseară târziu aci, la Sanatoriul Sf. Maria, și că doctorul Filostrat e tare înfuriat, ceea ce înseamnă că șansele de scăpare sunt puține...

Pentru Dafina, fire lacomă de iubiri romantice, cuvintele tovarășei fură ca un bob de sare pe o rană vie; inima îi sfârâia de curiozitate. Dorea amănunte, multe, minunate, și nu venea nimeni să i le dea. Bolnavul nu se clintise toată ziua; nici când i s-a schimbat pansamentul n-a deschis ochii. Pe foaia de temperatură, cu litere caligrafice, scria doar numele: Toma Novac.

A avut mari speranțe în Universul pe care i l-a strecurat, spre amiază, tovarășa. „Drama din Strada Albă” însă era lichidată în câteva rânduri seci. Dafina le-a citit și răs-citit, căutând înțelesuri tainice în frazele convenționale. Negăsind ce râvnea, sufletul i se scâldea într-o tristețe sură în care pluteau, ca firicele destrămate dintr-o țesătură veche, cuvintele tipărite: „Ieri, pe la ora șapte seara, în Strada Albă no. 7, emigrantul rus Ștefan Aleksandrovici Poplinski, stabilit de curând în Capitală, venind de la Berlin, unde se refugiase în urma revoluției, a tras patru focuri de revolver asupra dlui Toma Novac, bine cunoscutul profesor de la Universitatea din București. Cauza crimei pare a fi eterna gelozie. Din primele cercetări ar rezulta că simpaticul profesor a fost surprins în flagrant delict de adulter cu tânăra și frumoasa soție a străinului gelos. Toate patru gloanțele au lovit în plin, încât profesorul Novac, transportat grabnic la sanatoriul doctorului Filostrat, se află în agonie. Numai o minune i-ar mai putea salva viața.

Criminalul a fost arestat. Doamna a scăpat neatinsă, alegându-se doar cu spaima. Crima a produs o senzație imensă, deoarece asasinul este descendentul unei familii mari; se zice chiar că ar fi baron. În Capitală avea puține cunoștințe. Era hotărât să rămâie definitiv în țară, frumoasa lui soție fiind originară din Basarabia, unde se spune

că ar avea moșii străvechi...” Dar cum e eroina? Și cum s-au cunoscut, cum s-au iubit, cum au fost surprinși? Apoi criminalul?... Întrebările frământau pe Dafina în jilțul de paie ca într-un scaun de tortură. Încerca să-și mai astâmpere setea cântărind pe eroul dramei. Îi plăcea.

Își zicea că merită să fie iubit și de o contesă. Îl iubea.

Pe urmă îi veni să citească iar, mai atent, știrea din ziar.

Poate că totuși va descoperi vreun semn între rânduri asupra pacientului iubit. Desfășură domol gazeta și se adânci în „Crima din Strada Albă”.

Atunci Toma Novac ridică pleoapele ca și când s-ar fi trezit dintr-un somn fără visuri. O durere uniformă îi înfășura tot corpul. Lumina moale îi ustura ochii mari negri, cu o lucire stranie, cu bulbii roșii ca înecați în sânge. Văzu întâi pendula dintre ferestre: limba se legăna rar, greoi, fără zgomot, iar cadranul părea spălăcit de nu putea distinge nici cifrele, nici minutarele. Dedesubt însă, pe calendarul de perete, citi ușor un șapte negru arab și altul roșu roman.

„Ciudat calendar!” îi trecu prin minte. „Și luna e scrisă cu cifre... N-am mai pomenit...” Și numaidecât își zise, parc-ar fi vrut să-și controleze luciditatea: „Ziua a șaptea din luna a șaptea... Coincidență!... Care-i luna a șaptea?” În aceeași vreme însă privirile ochilor imobili lunecau, mirate și întrebătoare, de ici colo: „Unde sunt?... Ce s-a întâmplat?” Pe frunte simțea o bandă de fier ce-i apăsa țeasta. Se gândi să întindă brațul, să-și pipăie capul. Încercarea de mișcare i-o reteză din începuturi o năvală de durere care-i stârni un gemăt scurt, năbușit. Gemătul apoi scormoni alte dureri, ca niște cuțite înfipte deodată creștându-i trupul în mii de locuri, încât nu mai îndrăzni nici să închidă ochii.

Dafina auzi suspinul ca prin vis, se spăimântă, scăpă ziarul din mâini, sări în picioare și murmură buimăcită, apropiindu-se de pat:

LIBRIS
— Doriți ceva, domnule?... O, bine că v-ați...

Toma Novac de-abia acum o zări. Îl supără atât de rău că strânse repede pleoapele, uitându-și suferințele.

„Sanatoriu!“ se gândi pe urmă mai nedumerit, aproape mânios. „Ce caut eu aici?... Ce s-a întâmplat?“ În loc de răspunsuri, urechile lui urmăreau respirația înfri-coșată a surorii de caritate care rămăsese uluită lângă pat.

Peste un răstimp îi auzi pașii, numai trei, foșnetul rochiei de stambă nouă, pârâitul scaunului de nuiete și pe urmă fâșăit de hârtie. Dafina își întocmea ziarul, clătî-nând din cap, cu ochii la eroul ei, al cărui piept se zbu-ciuma ca sfârtecat de o gheară nevăzută.

În tăcerea ce-și urzea din nou păienjenişul în odaie, gândurile bolnavului porniră furtunos după explicații. Amintirea însăși parcă i-ar fi fost rănită, nu izbutea să se înfiripeze. Crâmpeie vagi îi răsăreau și se stingeau în cre-ieri, fără să se poată închegea într-o rânduire cu rost. Toc-mai târziu se ivi, șovăitor, chipul unei femei care-și smulse numele din caleidoscopul cioburilor de imagini: „Ileana...“ Apoi numele porni singur, în zigzaguri vertiginose, să adune într-un mănunchi amintirile răzlete și amorțite. Chipul femeii se limpezea acum: un căpșor blond cu niște ochi în care bulbucea fericirea... Îi răsări în suflet o bucu-rie atât de fierbinte că într-însa parcă i se topiră îndată toate durerile. O clipă. Apoi în spatele femeii se ridică o umbră care o îmbrățișă, din ce în ce mai brutal, până când vedenia bălaie se transformă într-o figură sălbatică și hi-doasă cu privirea clocotitoare de ură. Pe urmă patru ră-bufnituri, ca lovituri de ciocan, îi răsunară în urechi, izgonind chiar fărâmațurile de gânduri din creierii aprinși.

Bubuiturile, mereu câte patru, se repetau tot mai re-pede, amalgamându-se în sfârșit într-un vâjâit prelung ce-i alerga prin oase, prin carne, prin nervi, ațâțând pre-tutindeni focare de dureri. Apoi și vâjâitul se curmă brusc, parcă i s-ar fi extirpat rădăcinile auzului, lăsând în urmă doar un întuneric amar în care rătăceau iarăși frân-

turi de gânduri fără stăpân, ca stropii de ploaie în noap-tea vântoasă de toamnă.

„Acum trebuie să mor!“ îi luci în sfârșit deodată, as-cuțit ca o săgeată.

Gândul îl întărâta întocmai ca cleștele de fier ce-i zdrobea fruntea. Ar fi vrut să-l strivească, dar își simțea adormite toate puterile.

„Acuma trebuie să mor!“ îi juca prin creieri, stărui-tor, un ritm sprinten ca o sfidare.

Necutezând să-l alunge, căută să se împace cu el: „Cine se naște trebuie să moară.“ Un zâmbet ironic îi în-flori alături. Asta era o lozincă de-a lui împrumutată din înțelepciunea populară. O repetase peste douăzeci de ani, tam-nesam, pretutindeni, ostentativ, deși își dădea sea-ma cât e de ieftină. Și totuși, acuma parcă vorbele aces-tea, în ciuda ironiei, au dobândit un înțeles nebănuit de adânc!

„Moartea e o ipoteză până în momentul când omul se pomeneste în brațele ei, fără nici o speranță de în-toarcere.“ Fraza apăru nechemată, ca un răspuns la lo-zinca lui răsuflată. Își aducea aminte foarte clar cum a surâs, cu o superioritate îngâmfată, când a auzit-o întâia oară, dar nu se putea dumeri: unde a auzit-o și cine a rostit-o? Silindu-se să descopere în trecut pe cel ce a spus fraza, se îmbulzi iar, poruncitor, gândul: „Acum trebuie să mor.“ Atât de poruncitor astă dată, că-i stârni veșnica întrebare: „De ce?“ Înaintea lanțului de argumente, fără început și fără sfârșit, prin care se silise o viață întreagă, zadarnic, să ajungă la o încheiere deplin satisfăcătoare, i se întruchipă în suflet iarăși femeia de adineaori, mai is-pititoare, ca o călăuză pentru o cale lungă și necunoscută. Inima i se umplu deodată de o fericire dureros de mare. Numai o clipire ținu, dar clipirea parcă răscumpăra din belșug suferințele tuturor vieților.

„Fericirea adevărată e totdeauna o clipă, se gândi bolnavul, cu amintirea ei proaspătă în suflet. Mai multă

LBRIS

We know
books

LIVIU REBREANU

ION

Editura ASTRO

CUPRINS

Volumul I

Glasul pământului

1. Începutul	7
2. Zvârcolirea	38
3. Iubirea	68
4. Noaptea	103
5. Rușinea	151
6. Nunta	186

Volumul II

Glasul iubirii

7. Vasile	237
8. Copilul	266
9. Sărutarea	299
10. Ștreangul	332
11. Blestemul	351
12. George	388
13. Sfârșitul	417

LBRIS

We know
books

Volumul I
Glasul pământului

Începutul

Din șoseaua ce vine de la Cârlibaba, întovărășind Someșul ba în dreapta, ba în stânga până la Cluj și chiar mai departe, se desprinde un drum alb, mai sus de Armadia, trece râul peste podul bătrân de lemn, acoperit cu șindrila mucegăită, spintecă satul Jidovița și aleargă spre Bistrița, unde se pierde în cealaltă șosea națională care coboară din Bucovina prin trecătoarea Bârgăului.

Lăsând Jidovița, drumul urcă întâi anevoie până ce-și face loc printre dealurile strâmtorate, pe urmă însă înaintează vesel, neted, mai ascunzându-se printre fagii tineri ai Pădurii Domnești, mai poposind puțin la Cișmeaua Mortului, unde picură veșnic apă de izvor răcoritoare, apoi cotește brusc pe sub Râpele Dracului, ca să dea buzna în Pripasul pitit într-o scrântitură de coline.

La marginea satului te întâmpină din stânga o cruce strâmbă pe care e răstignit un Hristos cu fața spălăcită de ploii și cu o cunună de flori veștede agățată de picioare. Sufală o adiere ușoară și Hristos își tremură jalnic trupul de tinichea ruginită pe lemnul mâncat de carii și înnegrit de vremuri.

Satul parcă e mort. Zăpușeala ce plutește în văzduh țese o tăcere înăbușitoare. Doar în răstimpuri fâșâie alene frunzele adormite prin copaci. Un fuior de fum albăstriu se căznește să se înalțe dintre crengile pomilor, se bălăbănește puțin ca o matahală amețită și se prăvale peste grădinile prăfuite, învăluindu-le într-o ceață cenușie.

În mijlocul drumului picotește câinele învățătorului Zaharia Herdelea, cu ochii întredeschiși, suflând greu. O pisică albă ca laptele vine în vârful picioarelor, ferindu-se să nu-și murdărească labele prin praful uliței, zărește câinele, stă puțin pe gânduri, apoi își iuțește pașii și se furișează în livada îngrădită cu nuiele, peste drum.

Casa învățătorului este cea dintâi, tăiată adânc în coasta unei coline, încinsă cu un pridvor, cu ușa spre uliță și cu două ferestre care se uită tocmai în inima satului, cercetătoare și dojenitoare. Pe prichiciul pridvorului, în dreptul ușii, unde se spală dimineața învățătorul, iar după-amiaza, când a isprăvit treburile casei, doamna Herdelea, străjuiește o ulică verzuie de lut. În ogradă, între doi meri tineri, e întinsă veșnic sfoara pe care acum atârnă niște cămăși femeiești de stambă. În umbra cămășilor, în nisipul fierbinte se scaldă câteva găini, păzite de un cocoș mic cu creasta însângerată.

Drumul trece peste pârâul Doamnei lăsând în stânga casa lui Alexandru Pop-Glanetașu. Ușa e închisă cu zăvorul; acoperișul de paie parcă e un cap de balaur; pereții spoțiți de curând de-abia se văd prin spărturile gardului.

Pe urmă vine casa lui Macedon Cercetașu, pe urmă casa primarului Florea Tancu, pe urmă altele... Într-o curte mare rumegă, culcate, două vaci ungurești, iar o babă șade pe prispă, ca o scoabă, prăjindu-se la soare nemișcată, parc-ar fi de lemn...

Căldura picură mereu din cer, îți usucă podul gurii, te sugrumă, în dreapta și în stânga casele privesc sfioase din dosul gardurilor vii, acoperindu-și fețele sub streșinile știrbite de ploii și de vite.

Acum un dulău lătos, cu limba spânzurată, se apropie în pas leneș, fără țintă. Din șanț, dintre buruienile cărunțite de colb, se repede un cățel murdar, cu coada în vânt. Lătosul nu-l ia în seamă ca și când i-ar fi lene să se oprească. Numai când celălalt se încapățânează să-l miroasă, îi arată niște colți amenințatori, urmându-și însă calea cu demnitatea cuvenită. Cățelul se oprește nedumerit, se uită puțin în urma dulăului, apoi se întoarce în buruieni unde se aude îndată un ronțait căznit și flămând...

De-abia la cârciuma lui Avrum începe să se simtă că satul trăiește. Pe prispă, doi țărani îngândurați oftează rar cu o sticlă de rachiu la mijloc. Din depărtare pătrund până aici sunete de viori și chiuitori...

Duminică. Satul e la horă. Și hora e pe ulița din dos, la Todossia, văduva lui Maxim Oprea.

Casa vădanei este chiar peste drum de bisericuța veche, pleostită și dărăpănată. Văduvia-i sărăcie lucie. Femeia a dat din rău în mai rău. Ce agonisește un cap de bărbat într-o viață întreagă, o muiere nepricepută prăpădește într-un an de zile, și mai puțin. Când a împreunat Maxim mâinile pe piept, în ogradă erau clăi de fân, în cele două grajduri nu mai încăpeau vitele, în șură și sub șopron n-aveau loc carele. Se vedea de departe belșugul... Acum ograda-i goală bătătură, iar în grajduri rage a pustiu o închipuire de vacă stearpă și veșnic flămândă.

Hora e în toi... Locul geme de oameni... Nucii bătrâni de lângă șură țin umbră. Doar câteva pete albe de raze răzbesc printre frunze gâdilând fețele aprinse de veselie. Zăduful ațâță sângele lumii. Peste Măgura Cocorilor atârnă soarele îngălbenit de necaz că mai are o postată bună până la sfințit.

Cei trei lăutari cântă lângă șopron să-și rupă arcușurile. Briceag, cu piciorul pe o buturugă, cu cotul stâng pe genunchi, cu obrazul culcat pe vioară, cu ochii închiși, își sfârâie degetele pe strune și cântecul saltă aprig, înfocat. Holbea e chior și are un picior mai scurt, iar la vioară numai trei coarde, dar secondează cu aceeași patimă cu care Găvan, un țigan urât și negru ca un harap, apasă cu arcul pe strunele gordunii. Din când în când Briceag se oprește să-și acordeze vioara. Holbea și Găvan atunci își îndoiesc meșteșugul ca să păstreze măsura. Apoi Briceag reîncepe mai aprins, strâmbându-se uneori la Holbea, alteori la Găvan, cu deosebire când schimbă melodia.

LBRIS

We know
books

LIVIU REBREANU

NUVELE,
SCHIȚE ȘI POVESTIRI

Cuprins

Glasul inimii / 3
Ofilire / 9
Proștii / 15
Culcușul / 23
Dintele / 38
Ocrotitorul / 55
Nevasta / 76
Ițic Ștrul, dezertor... / 83
Golani / 101
Răfuiala / 116
Catastrofa / 130
Cântecul iubirii / 167
Strănutarea / 173
Cearta / 178
Omul mic și oamenii mari / 183
Baroneasa / 191
Familia misterioasă / 195
La urma urmelor... / 198

Editor: George Huzum

Coperta: Laura Teodora Rădulescu

Tehnoredactor: Daniela Dumitrescu

Pe copertă detaliu din „Ophelia“ de Sir John Everett Millais

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României
Rebreanu, Liviu**Nuvele, schițe și povestiri** / Liviu Rebreanu. - București :

Astro, 2016

ISBN 978-606-8660-10-3

821.135.1-32

Editura ASTRO

Str. Iacob Negruzzi, nr. 37A,

Sector 1, București

Tel./Fax: 021 223 04 51

Comenzi la:

www.cartea-mea.rowww.cartescolara.rowww.depozit-de-carti.rowww.pro-librarie.ro **Glasul inimii**

Spre seară, așa când se împreună ziua cu noaptea, Codrea obișnuiește să se așeze pe pragul tinzii, să-și vâre luleaua de lut roșcat între măsele și să se certe cu baba.

— Hm... Măă... Ce știi tu și cu feciorii tăi?... Voi toți împreună nu faceți cât o ceapă degerată...

Baba îi cunoaște năravul și nu prea îl ia în seamă. Sprintenă ca o fată mare, cu zbârciturile obrazilor rumenite de bujală, se învârtește pe lângă vatră, dă încoace, dă încolo, și-n cele din urmă răstoarnă pe crupător o mămăligă aburoasă.

Iar atunci și Codrea încetează cu cearta, se mulcomește. Își ascunde luleaua în chimir, se trânteste bodogânind pe laviță, își face cruce de trei ori, creștinește, și prinde a îmbrucea tihnit și cu chibzuială. După cină umflă iar luleaua, scormonește din foc un cărbune potrivit, pâcăie voinicește de câteva ori slobozind fuioare groase de fum alburiu pe gură și pe nas, și pe urmă se lungeste în pat.

Într-un târziu întrebă tărăgănat, cu glas moale:

— Măi babă!...

— Haba, ghiujule?

— Hm... da ce-o mai fi făcând Ionică?... Hai?

— Păi, Dumnezeu știe, măi moșnege...

— Da oare n-o fi flământ?

— Bunul Dumnezeu știe, că el ne poartă de grijă la toți...

Codrea se ridică repede, înțepat, scoate luleaua din gură și se uită lung și îngâmfat la babă. Pesemne nu-i sunt pe plac răspunsurile astea în doi peri. Buzele i se mișcă țicăind, ca și când ar bolborosi ceva, dar pe urmă se lasă iar pe spate

și nu rostește nicio vorbă. Cu ochii întredeschiși, împăienjeniți, privește cum clipește jăratul în vatră și nici nu bagă de seamă că luleaua îi scapă dintre dinți... Un horcăit rar, ușor cutremură tăcerea bordeiului. În cenușă, tăciunii mocnesc înăbușit. Un greier rătăcit se tânguie sub fereastră. Un câine latră răgușit undeva, departe... Baba Firoana se apropie tiptil de moșneag, îngrijorată să nu-l trezească, și-i dezleagă opincile...

Așa-i Codrea de-o vreme încoace. S-a obișnuit cu răsfățatul și gogolirile babei, ca copilul din leagăn cu țâța.

O jumătate de veac au petrecut în căsuța aceea dărăpănată, cu acoperișul peticit, țuguat, pitulită sub coasta de molifti din capul satului. Și au trăit... Au trăit și mai bine, și mai rău, dar mai mult tot bine. Baba se simțea mai prostică, mai tare la cap, și nu prea i se împotriva. Își călca pe inimă, chiar dacă nu i se părea ceva, și-l lăsa să se sfarme el din gură, să hăpăiască până s-o sătura. Numai câteodată îi treceau sulite reci prin inimă și o podideau lacrimile... atunci când Codrea ocăra prea rău copiii... O durere năvalnică țâșnea din sufletul ei obidit, sângele începea să-i zvâcnească mai puternic în vine, fața ei pocită, gălbejită de vârstă și necazuri, ca frunza veștedă, se îmbujora de milă și de mânie, și ar fi fost în stare să-l și blasteme... Dar tot nu putea. Vorbele întretăiate i se muiau într-un plâns amar. Iar Codrea se cătrănea, că de ce își mănâncă ea zilele pentru niște copii ca aceia. El nu-i putea vedea-n ochi de urâți...

Era un moșneag sfânt Codrea, un moșneag înalt și drept ca un steag, cu ochii albaștri de femeie, limpezi și adânci. Două cete de cute mărunte îi porneau de pe opcina obrajilor și alergau de-a valma, încrucișate și încolăcite în sus, spre gropile ochilor, și-n jos, spre colțurile gurii, unde apoi se pierdeau în desișul perilor bătute de brumă. Pe umerii lui lați și ciobănoși apăsa povara celor șaptezeci și doi de ani.

Odinioară Codrea credea că n-o să îmbătrânească până-i Prut și Siret, așa era de zdravăn și de voinic. Pornirile zvăpăiate ale tinereții îl mânau tot înainte și-i dădeau pu-

teri de uriaș. Un vuiet îi răsuna mereu în urechi, o învălmășeală de glasuri asurzitoare... răcnetul luptelor vieții. Și-i plăceau glasurile acelea încălcite, îl fermecau și-l întărâtau. Se încumeta să se arunce tocmai în mijlocul vârtejului de trudă și sau să-l spargă, sau să se prăpădească.

Doisprezece ani a slujit pe împăratul ca toboșar. A colindat câte țări și mări, s-a bătut cu „pământezul“, cu „burcușul“, o dată a fost și prizărit printr-un picior. Dar nicicând nu și-a pierdut voioșia. Numai în noianul primejdiilor i se revenea sufletul.

Pe urmă a venit acasă. Ce odor de fetișcană mai era pe atunci baba asta Firoana!... Și pe urmă a avut copii, i-au năpustit neajunsurile. Pâinea ce-o mânca era străbătută de sudorile muncii neconținute. Truda și zoala îi mistuiră puterile și pofta de viață. Seara, toropit de greutatea nevoilor, de multe ori gemea, urla de cruzimea traiului. Fiecare an, fiecare zi trăgea câte o brazdă pe fața lui Codrea...

Dar au trecut toate, repede, ca și cum trece puhoiul. Copiii și-au căpătat aripi, s-au dus care-ncotro, și Codrea a rămas iar singur cu Firoana.

Puterile însă îi erau acuma sleite de crâncenia vremii. Mintea începea a-i zburda copilărește. Uitase multe din cele ce a pățit. Numele tovarășilor de la oaste, al orașelor, al superiorilor s-au șters din creieri. Unele visuri parcă le-a trăit aievea, unele întâmplări trăite parcă numai le-a visat. Vremea încurcă firele amintirilor și le învăltoarește după placul ei.

Astăzi Codrea nu-și mai aduce aminte că a fost toboșar. Nu, nici vorbă. Grenadir a fost, sau călăreț, dar totuși parcă grenadir. Și ce dragă i-a fost lui oastea! Acolo și-a prăpădit floarea vieții, acolo a dus traiul cel mai fără griji, cel mai ușor. O căldură priincioasă îl copleșește când se gândește la vremurile acelea. Închipuirea îi zboară vioi, grămădește întâmplări poznașe, răscolește și amestecă lucruri nemaipomenite. Nici stăvilile vremii, nici prăpastiile mărginirii nu o pot opăci în avântul ei năprasnic.

— Hm... Măă... Ce știți voi?... Eu, când eram în oaste, mă!... Aia era oștire, nu ca azi...

O umbră de surâs batjocoritor se leagănă pe buzele lui supte. Bulbii ochilor îi năvălesc în afară. Obrajii se rumelesc în pripă. Și semeț, cu glas trufaș, înălțat, povestește:

— Eram odată, mă, cu domnul căpitan al nostru... cu domnul căpitan Carlup... Așa, așa, Carlup îl chema... Eram în lagăr, mă, la pământez... Și iată că ne pomenim, mă, că ne atacă dușmanul și cât ai bate-n palme ne fură toți boii de la companie... Hei, să fi văzut voi atunci pe domnu căpitan! Era negru de supărat, mă, mai negru ca sumanu ăsta de pe mine... Hm... Și mi-era milă de domnu căpitan, că era om bun, Dumnezeu să-i dea sănătate, de mai trăiește... Și mă pun eu, mă, și-mi acăț pușca pe umăr, și mă duc, bre, mă duc până ce dau de vrăjmași într-o poiană. Da erau mulți, mă... erau ca vreo cinci sute. Nu zic eu nimica, dar mă iau frumușel și m-ascund după o tufă. Și-ncep a trage, băiete, și trag, și trag, și trag... Și deodată văd, mă, că se sperie dușmanii și o apucă la fugă, mă, de se hurduca pământul sub picioarele lor... Da bucuria lui domnu căpitan când și-a văzut iar boii! Măă! Era cât p-aci să mă înghită de voios... Și deodată își descinge sabia și mi-o dă mie. „Na, Costică! zice. De-acu înainte tu ești comandantul companiei!...” Așa, zău, mă... Ia vezi așa, dragii mei!...

O clipă pare că-i alt om. O undă de lumină senină plutește pe fața lui brăzdată. Se uită împrejur și-și întinde fălos ciolanele... Apoi, deodată tresare buimăcit, ca zguduit dintr-un vis. Își trece palmele peste frunte, ca și când ar vrea să împrăstie de-acolo niște gânduri posomorâte. Un vâl întunecat de tristețe joacă înaintea ochilor lui... Bag seamă, îi vin în minte feciorii și-i e rușine.

Șapte feciori a avut Codrea, ca șapte feți-frumoși. Și toți șapte l-au făcut de rușine, toți șapte au fugit de la oaste, parcă a fost înadins. Să fi fost oricât de prăpădiți, oricât de becisnici, numai asta să nu i-o fi ticluit. Ce-i pasă lui c-au fost harnici, agonisitori, că s-au așezat bine, că și-au găsit neveste și frumoase, și lăptoase? L-au făcut de răs, l-au făcut de comedie la lume, fugind de la oaste. Și din pricina asta lui Codrea îi erau urâți, ca și când nici n-ar fi fost odraslele lui.

În sfârșit i-a mai rămas unul, Ionică. Acesta era mezinul. Și a fost băiat bun totdeauna. I-au plăcut de mic copil poveștile ostășești. Asculta totdeauna cu ochii scânteietori cuvintele lui Codrea... Într-însul își pusese el toată nădejdea.

Dar iată că într-o seară, tocmai când se ciondănea cu baba, după cină, se aude un bocănit lin, slab, în geam. Codrea pășește liniștit la fereastră și întreabă:

— Cine-i?

— Eu...

— Care eu?

— Ionică...

Mustățile moșneagului se zvârcoliră fioros de câteva ori, parcă le-ar fi smucit o mână vrăjmașă nevăzută. Pe urmă iar întreabă:

— Ai fugit?

— Am venit...

Dintru-ntâi, îi veni să-l gonească de lângă casa lui, să-l alunge în lume, ca să nu-i mai auză nici de nume. Dar privirea lui încruntată rătăci spre babă. Nemișcată, cu doi picuri mari în colțurile orbitelor, ea nu îndrăznea nici să crâcnească. Dar durerea și iubirea ei mută îl înmuieră. Se scărpină în ceafă, înjurând printre dinți, ș-apoi se trânti pe pat și tăcu toată seara.

Ușa se deschise scârțâind și intră Ionică, smead, pleoștit, destrămat, ca o stafie. Se lăsă încetinel pe vatră, lângă foc, și rămase acolo, tăcut, multă vreme. Baba, mototolită într-un ungher, plângea cu sughițuri. Apoi, Ionică își sprijini capul în podul palmelor și începu să se jelească.

— Mi-era dor de-acasă... Că acolo-s numai străini, și străinii sunt răi, și nu le pasă de durerea ta, și te asupresc, și te batjocoresc, și...

Glasul lui, întrerupt când și când de sughițele bocite ale babei, răsună duios în liniștea nopții. Codrea însă nu auzea nimic. Cu mâinile împreunate pe piept, zăcea neclintit, ca un mort. Iar după ce isprăvi feciorul, se întoarse către perete și zise aspru, poruncitor:

LBRIS

We know
books

LIVIU REBREANU

PĂDUREA SPÂNZURAȚILOR

Editura ASTRO

CUPRINS

CARTEA ÎNTÂI	5
CARTEA A DOUA	85
CARTEA A TREIA	157
CARTEA A PATRA	220

CARTEA ÎNTÂI

1

Sub cerul cenușiu de toamnă ca un clopot uriaș de sticlă aburită, spânzurătoarea nouă și sfidătoare, înfiptă la marginea satului, întindea brațul cu ștreangul spre câmpia neagră, înțepată ici-colo cu arbori arămii. Supravegheați de un caporal scund, negricios și ajutați de un țăran cu fața păroasă și roșie, doi soldați bătrâni săpau groapa, scuiându-și des în palme și hâcâind a osteneală după fiecare lovitură de târnăcop. Din rana pământului groparii zvârleau lut galben, lipicios...

Caporalul își răsucea mustățile și se uita mereu împrejur, cercetător și cu dispreț. Priveliștea îl supăra, deși căuta să nu-și dea pe față nemulțumirea. În dreapta era cimitirul militar, înconjurat cu sârmă ghimpată, cu mormintele așezate ca la paradă, cu crucile albe, proaspete, uniforme. În stânga, la câțiva pași, începea cimitirul satului, îngrădit cu spini, cu cruci rupte, putrezite, rare, fără poartă, ca și cum de multă vreme niciun mort n-ar mai fi intrat acolo și nici n-ar mai vrea să intre nimeni... Satul Zirin, cartierul diviziei de infanterie, se ascundea sub o pânză de fum și de păclă, din care de-abia scoteau capetele, sfioase și răsfirate vârfuri de pomi desfrunziți, câteva coperișe țuguiate de paie și turnul bisericii, spintecat de un obuz. Spre miazănoapte se vedeau ruinele gării și linia ferată ce închidea zarea ca un dig fără început și fără sfârșit. Șoseaua, însemnată cu o dungă dreaptă pe câmpul mohorât, venea din apus, trecea prin sat și se ducea tocmai pe front...

— Urâtă țară aveți, muscale! zise deodată caporalul, întorcându-se spre gropari și uitându-se cu necaz la țăranul care se oprise să răsufle. Auzi?...Țara... locurile... *niet* frumos! adăugă

apoi, arătând cu mâna ținutul și stălcindu-și graiul spre a se face mai înțeles.

Țăranul holbă ochii, nedumerit, cu un zâmbet umil, bolborosind ceva pe rusește.

— Nu pricepe asta, don' căprar, limba noastră, zise atunci un soldat, îndreptându-se din șale.

— Nici nu-i vina lor că țara-i păcătoasă, adăugă îndată cellalt soldat, proptindu-se în lopată.

Toți trei militarii priveau acuma cu mare dispreț la țăranul care, neînțelegând vorbele străine, plecă rușinat capul în groapa cu fundul galben, adâncă de vreo jumătate de metru.

— Ei, ce stați? Ce leneviți? strigă deodată caporalul, luându-și seama. Asta-i groapă? Nu vi-e rușine?... Uite-acu' pică convoiul... și nici groapa nu-i gata!... Ori vreți să dau eu de dracu' din pricina voastră?... Hai! Pune osul, nu te holba la mine!

— Așa-i, bine zici, don' căprar, mormăi un soldat, izbind cu târnăcopul într-un bolovan. Dar nici asta nu-i armată, don' căprar... S-ajungem noi gropari... de...

Oamenii se așternură degrabă pe muncă, în vreme ce caporalul, mulțumit, răspunse iarăși mai prietenos:

— Soldatul trebuie să facă de toate în război, că de-aceea-i războiul război... Ori aici, ori pe front, ori în spital, tot la război se socotește... De ce nu zici mai bine că am avut noroc cu întărzierea?... Ce ne făceam dacă soseau la patru, cum era ordinul? Ne lua naiba pe toți... Ce-i drept, sunt militar vechi, dar n-am mai pomenit să spânzure oameni așa, aproape pe întuneric...

Apoi tăcu brusc. Privirea lui se oprise asupra spânzurătorii, al cărei braț parcă amenința pe oamenii din groapă. Și în aceeași clipă ștreangul prinse a se legăna ușor... Caporalul simți un fior rece și întoarse repede capul. Atunci însă văzu crucile albe, în linii drepte, din cimitirul militar și, buimăcit, făcu ștânga-împrejur, dând iarăși cu ochii de morminte în cimitirul satului... Fu cuprins de o frică sugrumătoare, ca în fața unor stafii. Se stăpâni totuși în curând și, scuipând cu scârbă, murmură:

— Ce viață mai e și asta... Încotro te uiți, numai moarte și morminte și morți...

Un vânt tomnatec, umed și trist, începu să bată dinspre satul ameuțit de ceață, aducând pe aripi zvonuri de gemete înăbușite. Din văzduhul cenușiu picură atâta pustietate, că, simțindu-și sufletul împovărat, caporalul încremeni cu fața spre turnul bisericii, cu privirea pierdută, fără să bage de seamă că pe cărarea cimitirului se apropia un ofițer. Își veni în fire de-abia când auzi pașii. Tresări și, întorcându-se la gropari, le zise cu glasul încă răgușit de neliniște:

— Dați zor, băieți, că vine un domn ofițer... De-acuma trebuie să sosească și convoiul... Of, barem de-am scăpa mai repede!... Degeaba, asta nu-i treabă de militar!

Ofițerul se apropia șovăitor. Vântul îi flutura pulpanele mantalei, împingându-l parcă spre o țintă nedorită. Era mijlociu ca statură și avea puțină barbă, care-i dădea o înfățișare de milițian sedentar, deși altfel nu părea mai mult de treizeci și cinci de ani. De sub casca de fier lătăreață, fața lui rotundă și bălaie apărea chinuită, mai cu seamă din pricina ochilor cafenii, mari și ieșiți din orbite, care priveau înfrigurați stâlpul spânzurătorii, fără a clipi, cu un nesațiu bolnăvicios. Gura, cu buzele carnoase, era strânsă într-un spasm dureros, tremurător. Mâinile îi atârnavu țepene, aproape uitate.

Caporalul îl primi cu un salut milităresc, bătându-și zgomotos călcăiele bocancilor. Ofițerul se opri la câțiva pași, răspunse dând din cap ușor și, mereu cu privirea la ștreang, întrebă:

— La ce oră e hotărâtă execuția?

— La patru a fost, trăiți, domnule căpitan, răspunse caporalul atât de tare, că ofițerul întoarse repede ochii spre dânsul. Dar văd că e cinci și încă n-au sosit...

— Da... da, murmură căpitanul coborând privirea asupra groparilor care săpau tăcuți, cu capetele în pământ. Apoi întrebă iar, mai sigur: Și cine va fi spânzurat?

— Noi nu putem ști, domnule căpitan, zise caporalul cam încurcat. Se aude c-ar fi un domn ofițer, dar nu putem ști bine...

— Și pentru ce fel de vină? stăruie ofițerul, privindu-l cercețător, aproape mânios.

Caporalul se zăpăci de tot și răspunse șovăind cu un zâmbet de milă amară:

— De, domnule căpitan... noi de unde să știm? În război viața omului e ca floarea, se scutură te miri de ce... Păcatele-s multe de la Dumnezeu, și oamenii nu iartă...

Căpitanul se uită lung la dânsul, mirat parcă de vorbele lui, și nu mai întrebă nimic. Ridicând însă ochii și văzând iar spânzurătoarea, se retrase câțiva pași ca în fața unui vrăjmaș amenințător. În aceeași clipă, pe cărarea dinspre sat, răsună un glas aspru și poruncitor:

— Caporal!... Gata, caporal?...

— Gata, domnule locotenent! strigă caporalul, întorcându-se, cu mâna la cozoroc.

Locotenentul, în ulancă strânsă pe corp și cu guler de blană sură, venea foarte grăbit, aproape alergând, și vorbind mereu:

— Gata tot, caporal? Convoiul a pornit adineaori și în câteva minute va fi aici... Dar plutonierul unde-i? De ce n-a venit înaintea?... Dacă eu, care n-am nicio însărcinare directă, m-am putut osteni...

Tăcu brusc văzând pe căpitanul străin și necunoscut, care-l privea neliniștit. Locotenentul salută și înaintă până la marginea gropii, izbucnind apoi foarte nervos și cu vocea zgârietoare:

— Scăunelul, caporal! Unde-i?... Ce te uiți ca un nerod?... Pe ce vrei tu să se urce condamnatul?... Ce oameni! Atâta nepăsare n-am mai văzut... Din pământ să-mi scoți un scăunel, ai înțeles? Și în două minute să fii înapoi!... Aide, mișcă, ce mai caști gura?!

Caporalul porni fuga spre sat, în vreme ce locotenentul, aruncând o privire căpitanului, care stătea deoparte, urmă mai potolită:

— Cu astfel de oameni nu batem noi Europa... Unde nu-i conștiința datoriei...

Vorbind, trecu lângă stâlpul de brad, chiar sub ștreangul nemîșcat. Examină groapa mormăind ceva, nemulțumit, și pe urmă, ridicând ochii, apucă cu amândouă mâinile funia ce-i atârna deasupra capului, parcă ar fi vrut s-o încerce dacă-i destul de solidă. Întâlnind însă privirea speriată a căpitanului, dădu drumul ștreangului, rușinat și umilit. Mai stătu acolo câteva clipe, nehotărât, apoi deodată merse drept în fața străinului, prezentându-se:

— Locotenent Apostol Bologna...

— Klapka, îl întrerupse căpitanul, cu mâna întinsă. Otto Klapka... Adineaori am sosit, și tocmai de pe frontul italian... În gară am aflat că aveți o execuție și, nici nu-mi dau bine seama cum, iată că am nimerit aici...

În glasul căpitanului tremura o sfială atât de neascunsă, că locotenentul, fără să vrea, se simți cuprins iar de rușinea de adineaori și, încurcat, zise cu o vioiciune silită:

— Va să zică sunteți mutat în divizia noastră?

— Da... la al cincizecilea de artilerie de câmp...

— A, chiar în regimentul nostru! strigă Bologna deodată, cu bucurie neprefăcută. Atunci bine-ați venit!

Fața căpitanului se însenină, parcă în sinceritatea locotenentului s-ar fi dezvăluit un om nou. Privirile lor se încrucișară într-o licărire de simpatie. O clipă. Apoi Klapka avu o cutremurare și întrebă aproape înfricoșat:

— Pe cine spânzurați?

În ochii lui Apostol Bologna, albaștri și adânciți în cap, se apringe o mândrie stranie. Răspunse cu o indignare abia stăpânită:

— Un sublocotenent ceh, Svoboda... mai mare rușinea pentru corpul ofițeresc... A fost prins tocmai când era să treacă la dușman, înarmat cu hărți și planuri. Rușinos și revoltător!... Nu-i așa? adăugă după câteva clipe, fiindcă Klapka tăcea.

— Mda... da, poate, zise căpitanul, tresărind nesigur.

Răspunsul îndoielnic îndârji pe Bologna. Începu să vorbească atunci cu o volubilitate care se vedea că nu i-e firească, vrând parcă să convingă cu orice preț:

LBRIS

We know
books

LIVIU REBREANU

RĂSCOALA

Editura ASTRO

CUPRINS***I. SE MIȘCĂ ȚARA!*****Capitolul I. Răsăritul / 5****Capitolul II. Pământurile / 45****Capitolul III. Flămânzii / 81****Capitolul IV. Luminile / 121****Capitolul V. Friguri / 157****Capitolul VI. Vestitorii / 190*****II. FOCURILE*****Capitolul VII. Scânteia / 221****Capitolul VIII. Flăcări / 249****Capitolul IX. Focul / 293****Capitolul X. Sângele / 330****Capitolul XI. Petre Petre / 361****Capitolul XII. Apusul / 402**

I.
SE MIȘCĂ ȚARA!

Capitolul I
RĂSĂRITUL

1

— Dumneavoastră nu cunoașteți țaranul român, dacă vorbiți așa! Ori îl cunoașteți din cărți și din discursuri, și atunci e mai trist, fiindcă vi-l închipuiți martir, când în realitate e numai rău, și prost, și leneș!

Ilie Rogojinaru sfârși, gâfâind de convingere. Își șterse chelia sfătoasă cu o batistă mare târcată și își smuci mustața groasă, pleoștită, din care câteva fire i se încurcaseră, supărându-l, în colturile gurii. Era arendașul moșiei Olena-Dolj. Slăninos și burtos, cu gât de taur și capul rotund, avea niște ochi căprui săltăreți și o figură jovială, parcă pornită mereu numai spre bucurii.

Se uită la tovarășii de compartiment, văzu că nu i-a convins și continuă să gâfâie mai tare. Atunci Simion Modreanu, director în Ministerul de Interne, îmbrăcat cu multă cochetărie, tuși ușor, să-și dreagă glasul, și rosti sentențios:

— Domnul meu... domnule Rogojinaru, un lucru rămâne indiscutabil: că noi toți, dar absolut toți, trăim de pe urma trudei acestui țaran, așa prost, și leneș, și rău cum îl categorisești dumneata!

Arendașul fu atât de uimit, că nici nu mai putu răspunde. Scoase iar batista, să-și răcorească tâmplele. În clipa aceea, apărură con-

ductorul trenului, reclamând, cu respectul cuvenit clasei întâi, biletele pentru București. Rogojinaru se însenină, ca și când i-ar fi venit mântuirea:

— Cum, șefule, sosirăm? Ei, bravo! Bine-am mers, n-am ce zice...

— Adineaori am lăsat Chitila – observă conductorul, schițând un zâmbet drept răspuns la bonomia arendașului și luând biletele de la ceilalți călători. În răstimp, dintr-un portofel ca o geantă, Rogojinaru scoase o foaie galbenă pe care o arată conductorului cu o mândrie ostentativă:

— Poftim, șefule!... În vremurile astea grele se mai cârpește omul cu câte-o economie, că n-o să se facă gaură în cer fiindcă un creștin merge gratis cu trenul...

Numai conductorul surăse iarăși, retrăgându-se cu degetele la cozoroc, militărește. Arendașul, însă, cuprins subit de griji, se apucă să-și adune geamantanele, coșurile și legăturile pe care le răsfi-rase în compartiment, profitând că ceilalți nu prea aveau bagaje. Modreanu își luase mai demult pe genunchi geamantânașul de piele fină cu cartea de vizită scoasă în evidență. Un căpitan de jandarmi, înalt, cu figura speriată, care se urcase numai la Găești, n-avea decât sabia și o mapă, iar tânărul brun, cu mustățile mici, negre, retezate englezește, își așezase trusa de voiaj pe mesicioara de la fereastră compartimentului.

Trenul duduia și fumea ca un animal apocaliptic. Directorul regreta că s-a coborât să discute cu un om atât de vulgar. Căpitanul urmărea ostenele lui Rogojinaru cu o curiozitate plină de admirație. Tânărul, de când plecase conductorul, se uita pe fereastră vagonului, în care apăruse silueta capitalei. De-a lungul liniei răsarau și piereau table cu reclame pe stâlpi anume, ori pe calcane de case singuratice. Perechile de șine se multiplicau, se apropiau, se întretăiau. Roțile pocneau tot mai des peste încrucișări, treceau de pe o linie pe alta, cu o siguranță mașinală. Pe urmă se iviră suburbiile murdare, case dărăpănate, ulițe desfundate, contrastând violent cu sclipirile ce vesteau mai încolo palatele.

După ce umplu cu bagajele-i prețioase locurile libere de pe canapele, după ce scoase și pe coridor vreo două coșuri ce nu mai încăpuseră înăuntru, arendașul se ghemui cum putu pe o margine,

lângă un geamantan, și se adresă direct tânărului, care privea pe fereastră, reluând firul convorbirii de adineaori:

— Și uite-așa, domnule, cum vă spuneam, cu țărani... Pe mine mă puteți crede pe cuvânt și fără greșală, că am o experiență veche de tot în chestii de agricultură și de țărani. Sunt acuma de șaiszeci de ani fără unul și din ei vreo patruzeci tot la țară i-am irosit și între săteni. Am luat-o de jos, cum se cuvine, și la treizeci de ani țineam cu arendă o moșioară de peste cinci sute de pogoane în Teleorman. Iar de atunci mi-au mai trecut câteva și mai măricele prin mână, așa că îmi cunosc țărani cum nu cred să-i mai cunoască mulți în țara românească. Nu zic că toți sunt ticăloși, cum zic alții, nu. Doamne ferește, sunt creștin și m-ar bate Dumnezeu. Dar mărturisesc cu mâna pe cruce: să te ferească Dumnezeu să ai nevoie de țaran, că țaranul atunci te strânge de gât, când te doare mai tare!

Băgă de seamă că nici chiar căpitanul nu-l mai asculta. Fiindcă tocmai și trenul începuse să-și încetineze goana, își aduse iar aminte de bagaje, se sculă să treacă în coridor, să fie mai aproape de ieșire și să poată prinde negreșit un hamal și o trăsură. Din ușă se întoarse, însă, să-și ia rămas bun. Întinse mâna lui Modreanu, cu care venise de la Craiova împreună, și socotea că se împrietenise de ajuns, ca să poată găsi la dânsul un sprijin de s-ar întâmpla să aibă vreo nevoie pe la Interne. Deși cu tânărul care se suise la Costești vorbise mai puțin și nici nu i se recomandase, arendașul chibzui că la despărțire trebuie să știi cu cine ai călătorit și deci îi zise încrezător:

— Îmi dai voie, domnule, sunt Ilie Rogojinaru... Mi-a părut bine că am venit împreună, cu toate că nu ne-am prea lovit în păreri.

Nu tocmai încântat, tânărul se ridică totuși puțin și, strângând mâna întinsă, răspunse:

— Grigore Iuga.

Arendașul tresări, se îndreptă și strigă:

— Iuga?... Iuga ai zis?... Te pomenești că ești chiar feciorul Domnului Miron Iuga de la Amara?

— Te pomenești! surăse tânărul, intrigat puțin de entuziasmul patetic al arendașului...

— Fugi, nu mă nebuni!... D-apoi bine, boierule, eu cunosc pe conu Miron de când eram copil, așa putea zice, măcar că trebuie să

fim cam de aceeași vârstă! Că doar acum vreo douăzeci și cinci de ani am ținut o moșie numai la câteva poște de proprietatea dumneavoastră de la Amara. Ce mai face conu Miron? Bine, voinic, sănătos?... Strașnic om, ce să vă spun! adăugă cu mândrie, întorcându-se brusc spre căpitanul de jandarmi și Modreanu. Știți, boier sadea, nu d-ăștia de au umplut țara și târgurile! Ei, bată-te să te bată toate noroacele! urmă apoi iar către Iuga, clipind din ochi cu mare bucurie. Dar văd că sosim... Să trăiești, cucoane, și să-ți trăiască părintele, că-i un om și jumătate!

Îi scutură mâna încă o dată și, apucând un coșuleț la care ținea mai mult, se repezi afară, în coridor, mormăind în treacăt către căpitan: „Salut, salut!“ Modreanu, cu geamantânașul în mână, așteptase nerăbdător să isprăvească arendașul, ca să poată ieși. Pentru că nici el nu făcuse cunoștință cu Iuga, dădu indiferent din cap și se strecură după Rogojinaru, care se înfipsea chiar lângă ușa vagonului.

— Cine-i individul, domnule Rogojinaru, că te văzui prea mulțumit de cunoștință? întrebă Modreanu, plecându-se la urechea arendașului fiindcă pufăitul locomotivei sub bolta gării înăbușea vocile.

— Ehei, iubitul! făcu Rogojinaru cu mai mare respect decât adineaori în fața tânărului Iuga. Șapte mii de pogoane, prima calitate, în Argeș, jos, aproape de Teleorman!... Șapte mii, domnule Modreanu, înțelegi? Și niște gospodari cum nu-s alții în toată Muntenia. Bătrânul nu ți-ar arenda un petic de pământ, mai bine să-i tai mâinile. Așa ceva mai rar, ce să-ți spun... Ei, te-am salutat, cucoane, că văd că ne-am oprit, și să ne mai întâlnim sănătoși!... (Deschisese portiera). Aide, hamal, hamal!... Aici, băiete!... N-auzi, bre? Ce, ești surd?... Unde te uiți, zăpăcitule? Nu mă vezi? Ce, ești orb?... Vino repede și ia astea!

Locomotiva găfăia rar, extenuată. Printre respirațiile ei dominate, glasurile oamenilor ce coborau din vagoane și ale celor ce-i așteptau pe peron umpleau cuprinsul gării cu un zgomot aspru din care se ridicau, ici-colo, izbucniri de râsete, câte-o vorbă veselă, câte-o pupătură mai pleoscăită și mai ales țipete stăruitoare după hamali. Călătorii zoreau spre ieșire, cei mulți cu bagajele în mână,

cei puțini cu hamalii în urma lor. Toată lumea era grăbită, unii chiar fugeau, ca și când i-ar fi alungat cineva din urmă. Grigore Iuga rămăsese liniștit la locul său, așteptând să se dea jos cei ce se îmbulziseră pe coridoare. Din geam, văzu pe Modreanu cum își ferea geamantânașul de insistențele hamalilor, pe căpitanul înalt cum, depărtându-se, se uita speriat împrejur, parcă ar fi căutat pe cineva, pe Rogojinaru, umeros și legănat, ținându-se după omulețul împovărat cu geamantane și legături, dăscălindu-l neconținut atât de energetic, că glasul lui parcă domina tot vacarmul gării.

În sfârșit, când se mai potoli vâlmășagul, tânărul Iuga coborî și el, găsi anevoie o trăsură și porunci să-l ducă acasă în strada Argintari. Birjarul apucă pe calea Griviței, lată, murdară și gălăgioasă, cu fel de fel de magazine, în fața cărora vânzătorii se războiau cu trecătorii șovăitori să-i facă negreșit clienți, cu zeci de hoteluri, hanuri și ospătării menite să adăpostească scump și prost pe călătorii pe care Gara de Nord îi vărsa capitalei, mereu alții, și mereu mai mulți. Pe trotuarele largi se vânzolea o lume pestriță într-un amestec oriental: muncitori și funcționari, apoi țărani umbland în grupuri ca niște oi speriate, servitoare în costume țărănești ungu-rești, soldați pipirii, vagi domnișoare foarte fardate, trăgând cu ochiul la toți bărbații, ucenici și elevi de liceu hârjonindu-se și izbindu-se de oameni și de ziduri, bragagii, bulgari de lux cu clopoței de alamă, turci cu acadele... În vreme ce trăsura alerga pe cuburile de granit, Grigore Iuga, ca totdeauna când sosea de la țară în București, privea furnicarul de oameni de pe străzile zgomotoase cu un simțământ de sfială. După viața molcomă de la moșie, forfoteala aceasta îl obosea și-l întrista, cel puțin în primele momente, până se reobișnuia cu ea.

Pe bulevardul Colței, aproape de întretăierea cu strada Argintari, unul din caii trăsorii alunecă și căzu. Birjarul se repezi întâi cu sudălmii, apoi cu biciul. Degeaba. Trebui să sară de pe capră, să dea drumul ștreangurilor... Cum nu mai erau decât vreo sută de metri până acasă, Grigore coborî, plăti și continuă drumul pe jos.

A doua casă din strada Argintari era a lor, adică a ei, a nevastei lui. Grilajul de fier cu vârfurile poleite avea o poartă monumentală la mijloc. În fața casei, o grădiniță îngrijită, cu câteva ronduri de